

A KALÓZINTÉZMÉNYEKET bezárják

Az eseményről Csiky Ildikó tudósított.

Az engedély nélkül, illegálisan működő intézményeket bezárjuk, a kormányzat egységes ellenőrző rendszert vezet be az időseknek szolgáltatást nyújtó intézmények felügyeletére – mondta Nyitrai Imre, a Nemzeti Erőforrás Minisztériumának szociális, család- és ifjúságügyért felelős helyettes államtitkára, a július végén tartott budapesti sajtótájékoztatóján. Az eseményen az idősgondozásban érintett szakmai szervezetek is részt vettek.

A kormány nem ijed meg a szégyenfal közlésétől. A Nemzeti Erőforrás Minisztérium kezdeményezésére nyilvánosságra hozzák azoknak a szolgáltatóknak az adatait, akikről jogerős bírósági határozatban vagy döntésben kiderül, hogy engedély nélkül nyújtanak szociális szolgáltatást. A lista várhatóan augusztus elején jelenik meg a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal honlapján (www.afsz.hu).

Az idősgondozásban érintett szakmai szervezetek felszólítják a kormányt, hogy haladéktalanul dolgozza ki a csődvédelmi programot a civil szervezetek számára. Nyitrai Imre helyettes államtitkár jelenlétében az idősgondozásban érintett hat szakmai szervezet képviselői* bejelentették, hogy a szociális szakma, a gondozást végző szakemberek, de legfőképpen a szociális szolgáltatásokat igénybe vevő állampolgárok szociális védelme és biztonsága érdekében felhívással fordulnak az Országgyűléshez, a kormányhoz és az ágazat irányításáért felelős miniszterhez.

Kemény és határozott lépést ígért a helyettes államtitkár az illegálisan működő intézetekkel szemben. Véleménye szerint „szégyen és gyalázat”, hogy az elmúlt négyöt évben bekövetkezett kontrollálatlan változások a jelenlegi helyzethez vezettek. Nyitrai Imre szerint hatalmas bizonytalanságot okoz az a jogi dzsungel, amely a szociális és gyermekvédelmi szolgáltatások körül kialakult.

Nyitrai Imre megjegyezte, hogy miután az ellenőrző tevékenységet megerősítik, és egységesítik a jogszabályokat, lehetőség nyílik az engedély nélkül működő „szolgáltatókkal” szemben a három csapás elvének érvényesítésére. A helyettes államtitkár elmondta, hogy a működést engedélyező szervek minden tudomásukra jutott ügyben eljárnak és ehhez a jogrendszer által biztosított összes jogi eszközt felhasználják. (Jelenleg 18 illegálisan működő „szolgáltató” ellen indult eljárás.) Hangsúlyozta azonban, hogy mindez nem elegendő a jelenség visszaszorítására. Szükség van az érintettek és azok hozzátartozóinak széles körű tájékoztatására is. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy csak olyan szolgáltatást vegye-

nek igénybe a rászorulóknak, amelyek esetében a működtetőnek van érvényes működési engedélye, mert csak így garantálható, hogy a szolgáltatás színvonala megfeleljen az előírt jogszabályoknak. Tájékoztatni kell az érintetteket arról, hogy milyen szempontokra figyeljenek a szolgáltatási szerződés megkötésekor.

Az intézményvezetők dönthetnek arról, hogy kit vegyenek fel az intézményükbe

A helyettes államtitkár leszögezte: az új kormány jelentősen csökkenteni az elődje által túlbonyolított adminisztrációt, így augusztusban megszűnik a gondozási szükséglet vizsgálata és az intézményvezetők maguk döntenek arról, ki kerülhet az intézményükbe. Hangsúlyozta, hogy a minisztérium a bizonytalanságok csökkentésében, a tisztességes szolgáltatások megerősítésében érdekelt, de ehhez a tisztulási folyamathoz nagy szükség van a szakma képviselőire, az érintettek jogait védő szervezetekre.

* Szociális Klaszter, Magyar Szociális Szervezők Egyesülete, Szociális Igazgatók Magyarországi Egyesülete, Szociális Ellátók és Szociális Ellátottak Egyesülete, Szociális Intézmények Országos Szövetsége, Szociális Szakmai Közösség.

A felhívásukban *Idősek veszélyben!* címmel fogalmazták meg elvárásait. „A 2010-es esztendő a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve. A szegénység nem egyenlő a vagyontalansággal... Szegény az, aki valamitől vagy valakitől megfosztatott, valamiből vagy valakiből súlyos hibát szenved. ...A demográfiai folyamatok és az egészségügyben zajló változások miatt a bentlakásos intézményi ellátások iránti igény megnövekedett. Az elmúlt évek jogszabályi változásai ugyanakkor részben megnehezítették a szolgáltatásokhoz való hozzáférést, részint növekvő adminisztratív terhekkel és folyamatos forráskivonással ellehetetlenítették a szolgáltatókat. Teret nyerhetek így a zavarosban halászók. Ezek a működtetők a szociális otthonokra jellemző szolgáltatásokat ígérnek, azonban minden hatósági kontroll és garancia nélkül. Az ellátottakat a legkiszolgáltatottabb személyek köréből választják, akiknek jog- és érdekérvényesítő képességük gyenge, egészségi, fizikai, mentális állapotuk rossz.”

A szakmai szervezetek elvárják a szociális kormányzattól, hogy tegyen határozott és kemény lépéseket azok ellen a bűnözők ellen, akik visszaélnak a szegény és kiszolgáltatott emberek helyzetével. Szorgalmazzák az intézmények működését ellehetetlenítő, egymásnak ellentmondó jogszabályok, a költséges, párhuzamos ellenőrzések rendszerének felülvizsgálatát. „A kormány haladéktalanul dolgozzon ki csődvédelmi programot a civil intézmények számára. A drasztikus forráskivonások elsősorban a civil szférát érintették súlyosan, ott is elsősorban a szakellátást. ...Elvárjuk, hogy a gondoskodásra szoruló idősök hosszú távú minőségi ellátása érdekében a szociális

Jelenleg csaknem 300 jogszabályt kell figyelembe venni, és van olyan idősgondozásban érintett szociális intézet, amelyik egy év alatt 40 ellenőrzést kapott! Talán ennek is tudható be, hogy elhatalmasodott a kalózzintézmények térnyerése. Az illegális időshotonokba 1,5 és 4 millió forint közötti áron lehet beköltözni, a havidíj 100 ezer és 250 ezer között mozog. Megbecsülhetetlen, hogy hány ilyen „szolgáltató” működik az országban. Csak az észak-alföldi régióban korábban harminc szolgáltatóval szemben jártak már el az illetékesek. A jelenleg vizsgálat alatt álló 18 szociális intézet egy része Pest megyében, Hajdú-Bihar megyében, Fejér megyében és Tolna megyében működik.

ágazat szektorsemleges finanszírozásának feltételeit teremtsék meg.” A szakmai szervezetek honlapjaikon tájékoztatást nyújtanak az érintetteknek arról, hogy melyek azok a legfontosabb ismérvek, amelyek

a korrekt, szakmai és etikai szabályoknak megfelelő szolgáltatókat jellemzik. Ugyancsak az említett szervezetek fórumot hoznak létre, ahol az érdeklődők választ kaphatnak a kérdéseikre.

Magyarországon működési engedély nélkül szociális szolgáltatás nem működhet!

Szerte az országban, de különösen Hajdú-Bihar, Somogy és Pest megyében terjednek az engedély nélkül nyújtott szociális szolgáltatások, különösen a bentlakásos szociális intézményi ellátások – olvasható a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal Szociális Főosztályának közleményében (www.afsz.hu), melyből megtudhatjuk, azt is, hogy az engedély nélküli szociális szolgáltatások többsége panasz révén vált ismertté a hatóságok előtt, bár a települési önkormányzat jegyzőjének a feladata ezt jelezni a szociális hatóságoknak.

A hivatal felhívása szerint a működési engedély nélkül tevékenykedő „intézmények” a szociális otthonokra jellemző szolgáltatásokat ígérnek, azonban minden hatósági kontroll és garancia nélkül működnek. Az ellátottakat a legkiszolgáltatottabb személyek köréből választják, akiknek jog- és érdekérvényesítő képessége gyenge, egészségi, fizikai, mentális állapotuk igen rossz. Az engedély nélkül működő intézményekben a szakértők tapasztalata szerint az ellátás tárgyi és személyi feltételei nem biztosítottak. Zsúfolt, nem megfelelő férőhelyeken elhelyezett idős, beteg személyeket kevés, döntően szakképzetlen személyzet „gondozza”. Ezek az „intézmények” sem higiénésen, sem a szociális otthonoktól elvárt teljes körű ellátás tekintetében, sem a szakszerű gondozásban, sem az ellátottak testi épségének, életének és jogainak védelme szempontjából nem felelnek meg a jogszabályi követelményeknek.

Az engedély nélküli intézmények működtetői gyakorta kárt okoznak az ellátottaknak. Ez lehet anyagi, vagyoni kár – amely akár jelentheti az ellátott ingatlanának a megszerzését is „tartá-

si szerződés” jogcímén, vagy a szolgáltatás színvonalához, illetve az ellátott jövedelméhez képest magas „tértítési díj” beszedését. Van, ahol albérlési szerződés mellett házi segítségnyújtásra (házi gondozásra) kötnek megállapodást, amelyet a fenntartó által kijelölt helyen (és nem az ellátott otthonában) biztosítanak. Előfordul az élet és testi épség sérelmével járó károkozás is, amely szélsőséges esetben, a megfelelő gondozás hiánya miatt akár az ellátott halálához is vezethet. Ezért a hivatal közleményben arra hívja fel minden szociális intézményi ellátást igénylő személy és hozzátartozók figyelmét, hogy az engedély nélküli szolgáltatás igénybevételének elkerülése érdekében ellenőrizzék, hogy az általuk választott szolgáltató működési engedéllyel rendelkezik-e.

A tájékozódást segíti az a szociális ágazati regiszter, amelyben minden működési engedéllyel rendelkező szociális szolgáltató szerepel. Ha az ellenőrzni kívánt szolgáltató nincs benne, akkor annak nincs is működési engedélye. A regisztert bárki megtekintheti az interneten a www.afsz.hu portálon a „Szociális regiszter” cím alatt, ahol fenntartó és szolgáltató szerint egyaránt lehet keresni címeteket. Az engedély nem pusztán egy hatósági irat, azért van szükség rá, mert az engedélyezési eljárás során válik kikényszeríthetővé a jogszabályok által előírt feltételeknek, az ellátás tárgyi és személyi feltételeinek, az ellátottak jogainak biztosítása, amelyet az engedély kiadását követően is rendszeresen ellenőriznek az illetékes hatóságok. A közlemény kitér arra is, hogy az engedély nélküli szociális szolgáltatások többsége panasz révén vált ismertté a hatóságok előtt, bár a települési önkormányzat jegyzőjének a feladata ezt jelezni a szociális hatóságoknak.

Módosították

Júliusban sürgősséggel tárgyalta és elfogadta az Országgyűlés az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvtv.), valamint az egyes kapcsolódó törvények módosítását.* Erre Gulyás Gergely és Lukács Tamás kormánypárti képviselők önálló indítványának megtárgyalása után került sor.

Szakértők szerint a korábbi helyzethez képest kedvezően változott az önkormányzatok törvényi kötelezettsége, a döntéshozóknak már lesz elég idejük arra, hogy felkészüljenek az esélyegyenlőségi tervek elkészítésére. Szerencsésnek mondható az is, hogy a szakértőkre vonatkozó elvárásokat egységesítették, így a közoktatási esélyegyenlőségi szakértők sem élvezhetnek előnyt, ezzel az intézkedéssel a korábban gyanúként felmerült lobbierdek is kizárható.

Balog Zoltán, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium társadalmi felzárkózásért felelős államtitkára a parlamentben a részletes vita megkezdésekor úgy fogalmazott, hogy a jelenlegi törvénymódosításra azért volt szükség, mert az előző parlament gyors iramban olyan módosításokat hajtott végre, amelyek végrehajtása az önkormányzatokra nézve nehezen teljesíthető kötelezettségeket írt elő. Vagyis egy átgondolatlan, értelmezhetetlen előterjesztést fogadtatott el az előző kormány az utolsó percekben. Hasonlóképpen fogalmazott Ékes Ilona, az emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottság elnöke is. Ő a részletes vitában azt mondta, hogy a bizottság többsége támogatja a törvénymódosításokat, de csak azzal a feltétellel, ha a későbbiekben azt teljes egészében újra áttekintik, mert ez a törvény, összecsapott, és a civil szervezetek jelentős része sem ért egyet vele. A részletes vitában megszólalt ellenzéki politikusok támogatták a módosító javaslatok többségét, a szocialisták ellenzték, mint ahogy ez a szavazatokból is látható. A szocialisták nem tartották szerencsésnek az esélyegyenlőségi törvény elkészítésére vonatkozó határidő módosítását, érvként az őszi önkormányzati választásra hivatkoztak. Úgy fogal-

maztak, hogy az újonnan felálló képviselő-testületek nem az esélyegyenlőségi törvény elfogadásával lesznek elfoglalva, hanem a jövő évi költségvetést készítik majd elő. Mint ahogy a törvény módosításából kiderül, az önkormányzatokra vonatkozó határidő kedvezően változott.

Az esélyegyenlőségi törvény értelmében a helyi önkormányzat, valamint a többcélú kistérségi társulás öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el, melyet két évente át kell tekinteni, és szükség esetén felül kell vizsgálni.

A helyi önkormányzat, valamint a többcélú kistérségi társulás az államháztartás alrendszereiből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton odaítélt támogatásban csak akkor részesülhet, ha van az Ebktv. rendelkezéseinek megfelelő, hatályos helyi esélyegyenlőségi programja.

A helyi önkormányzatok jogi személyiséggel rendelkező társulása abban az esetben részesülhet a fenti támogatásokból, ha a társulást alkotó helyi önkormányzatok mindegyikének van az Ebktv. rendelkezéseinek megfelelő hatályos helyi esélyegyenlőségi programja. E rendelkezéseket a törvény módosítása eredményeként a 2011. december 31-ét követően meghirdetett pályázatokra kell alkalmazni.

Az esélyegyenlőségi szakértők vonatkozásában két változtatást láttak indokoltnak az előterjesztők. Egyrészt mivel most folyik a képzésük, a szakértők bevonására vonatkozó kötelezettséget 2010. július 1. helyett ez év október 1-jével írják elő. Másrészt a javaslat szakmai szempontból ugyanazon követelményeknek való megfelelést ír elő a közoktatás területén tevékenykedő és esélyegyenlőségi szakértést is végezni kívánó személyeknek, mint a többi esélyegyenlőségi szakértőnek. A helyi önkormányzatoknak, valamint a többcélú kistérségi társulásoknak egységesen 2010. október 1-jétől kell esélyegyenlőségi szakértőt bevonni a helyi esélyegyenlőségi program előkészítésébe, illetve áttekintésébe, valamint felülvizsgálatába.

Ennek értelmében 2010. július 1-jétől a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal (FSZH) az esélyegyenlőségi szakértői tevékenység folytatását annak engedélyezi, aki az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvtv.) 63/A. § (11) bekezdésében foglalt feltételeknek megfelel, azaz: rendelkezik felsőfokú végzettséggel vagy felsőfokú szakképesítéssel; a külön jogszabályban meghatározott képzésben részt vett; rendelkezik a külön jogszabályban meghatározott szakmai gyakorlattal és büntetlen előéletű, valamint nem áll az esélyegyenlőségi szakértői tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt.

Az esélyegyenlőségi törvény módosítását az Országgyűlés július 12-én 314 igen szavazattal (Fidesz 218, a Kereszténydemokraták 35, a Jobbik 41, a Lehet Más a Politika 14, valamint 1 független) elfogadta. Egyedül a szocialisták (50 szavazattal) utasították el azt. A törvény módosítását sürgősséggel hirdették ki. (E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti az egyes szociális és munkaügyi tárgyú törvényeknek az új polgári törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2010. évi XXXIX. törvény 38. § (3) és (4) bekezdése.)

Csiky Ildikó

*Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvtv.), valamint az egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2010. évi LXXVII. törvény (megjelent a Magyar Közlöny 2010. évi 121. számában) több bekezdésében is módosította a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi CIX. törvényt, ezzel összefüggésben az Ebktv.-t, valamint az egyes szociális és munkaügyi tárgyú törvényeknek az új polgári törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2010. évi XXXIX. törvényt. A jogszabály a kihirdetését követő napon, 2010. július 22. napján lépett hatályba.

„El kell érni, hogy ne csak a gyermekjogi, gyermekvédelmi törvények tiltsák meg a testi fenyítés alkalmazását, hanem a büntetőjogban is jelenjen meg a tilalom.”

Eszközök hiányában

1997 nyarán, a gyámhivatalok megalakulását megelőzően jártam egy küldöttséggel Németországban, ahol szakmához híven igyekeztem minél több szakmai anyagot, információt gyűjteni. Megleptek, ugyanakkor jóleső helyesléssel töltötték el az egyik város polgármesterének szavai az önkormányzat munkájáról: a cél, hogy a települések versenyezzenek egymással, melyik milyen szociális ellátásokat és támogatásokat tud biztosítani a lakosaiknak, mert *a szociális biztonság az alapja a polgárok elégedettségének*. Hazatérve nagy lelkesen előadtam a hallottakat, de sajnos megmosolyogtak, és a válasz sem maradt el, aminek az volt a lényege, hogy remélhetőleg ez nálunk sokáig nem fog bekövetkezni, jobb, ha tudjuk, hogy hol a helyünk a hivatal gépezetében. Azóta tizenhárom év telt el, és a helyzet mit sem változott. A gyámhatósági munka akkor kerül az országos figyelem középpontjába, ha valami gond van. Ezt régóta így érzik – és nem alapítványok – a területen dolgozók.

A gyámhivatali, jegyzői gyámhatósági területen jelenleg három olyan neuralgikus pont van, amely országos érdeklődést váltott ki, és a szakma berkeiben vitát indukál ma is.

Ki kapjon családi pótlékot?

Az ideai Gyámhivatalok Balatonvilágosi Konferenciáján Nagy Gáborné, Dunaöldvár polgármestere, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének társelnöke arról beszélt, hogy a szociális igazgatás minden területén a jó döntéshez elengedhetetlen a családokkal való jó kommunikáció, a területen élő családok, a helyi körülmények alapos ismerete. Gyakran a juttatások megállapításánál nincs mérlegelési lehetősége az ügyintézőnek, ami nagy hiba, mert ki kellene szűrni a rendszer kihasználóit, és el kell érni, hogy az önkormányzatok valóban a gyengéket

támogassák. A polgármester asszony ezzel a kijelentésével érzékeny pontra tapintott, ugyanis az ellátásokra való jogosultság kérdéskörét, gyermekek vonatkozásában a családi pótlék természetbeni juttatását is érinti.

A gyermekvédelmi törvény (Gyvt.) módosítása e témában már megtörtént, augusztus 1-jétől a családi pótlék nevelési és iskoláztatási támogatásra bomlik ketté.

Az augusztus 1-jétől hatályba lépő Gyvt. normaszövege szerint, ha a tanköteles gyermek a közoktatási intézmény kötelező tanórai foglalkozásai tekintetében igazolatlanul mulaszt, a közoktatási intézmény igazgatója az adott tanévben igazolatlanul mulasztott tizedik kötelező tanórai foglalkozás után jelzi ezt a jegyzői gyámhatóságnak. A gyámhatóság végzéssel felhívja az iskoláztatási támogatásra jogosult szülőt (gyámot) arra, hogy az adott tanévben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkozás után – amennyiben a védelemben vétel még nem áll fenn – elrendeli a gyermek védelemben vételét, továbbá a gyermekre tekintettel járó iskoláztatási támogatás teljes összegének hat hónap időtartamra természetbeni formában történő nyújtását. Ez azt jelenti, hogy eseti gondnok – ez lehet a családgondozó – veszi fel az iskoláztatási támogatást, és elszámolá-

si kötelezettséggel a gyermek szükségleteire fordítja. Ez az intézkedés ismételt is elrendelhető.

Ez a módosítás nagy vitát kavart és kavarr ma is szakmai körökben, hiszen már korábban is felmerült ennek az intézkedésnek a bevezetése – más és más aspektusból közelítve meg a problémát. A gyermekjogi megközelítés szerint nem büntethető juttatás megvonásával a gyermek, illetve az őt nevelő család, hiszen a gyermek nem lehet felelős szülei cselekedeteiért, és a családi megélhetés veszélyeztetése a gyermek veszélyeztetését is jelenti egyúttal. Éppen ennek a gondolatnak a mentén vezette be a korábbi kormányzat az óvodáztatási támogatást, aminek következtében sok olyan gyermek is jární kezdett óvodába, aki korábban nem került közösségbe. Ez valóban sikernek könyvelhető el, de nagy elégedetlenséget is kiváltott a településeken, hiszen a gyermek iránt érzett szülői felelősséget, illetve a kötelességet pénzzel jutalmazták néhány család esetében, míg mások, akik eddig is önként járták gyermekeiket az óvodába és hasonló anyagi háttérrel rendelkeztek, nem részesülhettek támogatásban.

A gyermekjogokból adódó megközelítést támogatók hivatkoznak arra a Gyvt.-ben is megfogalmazott alapjogra, hogy a gyermeknek joga

Megalakult a Gyámügyi Egylet

Szükség van arra, hogy a gyámhivatalban dolgozók évente legalább egyszer országos fórumon találkozzanak, és aktuális kérdésekről tájékozódjanak, hogy a mindennapi gondokat megvitathassák, egymással megoszthassák. Ezt a szellemi bázist és együttgondolkodást biztosítja az 1998. év óta évente megrendezett Gyámhivatalok Balatoni Konferenciája, amely várva várt esemény a gyámhivatalban dolgozó szakemberek körében. Az eleinte háromnapos konferenciák gazdasági okok miatt már évek óta csak két napig tartanak, sajnos, egyre jellemzőbben többen saját maguk finanszírozzák a részvételt. Ebből is látszik, hogy a szakma sajnos háttérbe szorul a polgármesteri hivatalokban. Ennek oka, hogy a területen kevesen dolgoznak, például az építéshatósághoz vagy más szervezeti egységekhez képest, noha hallgatólagosan mindenki tudja, milyen fontos lenne, hogy a gyermekvédelem és gyámhivatali munka területén felkészült, kompetens és ne agyonhajszolt kollégák találkozzanak az ügyfelekkel, hiszen napon-ta gyermekek, felnőttek, családok sorsáról döntenek. Ez a méltatlan helyzet azért is alakulhatott így, mert a szakmai standardok máig sincsenek kidolgozva, pedig óriási szükség volna a normatívák meghatározására (hány lakosra, hány gondozott gyermekre és felnőttre mennyi legyen a gyámhatósági létszám). A gyámhivatalokban dolgozó szakemberek összefogására van szükség ahhoz, hogy szakmai kérdésekben hallassuk a hangunkat. Ennek érdekében az ideai balatonvilágosi konferencián megalakult a Gyámügyi Egylet.

behunyjuk a szemünket

A jövőben a családi pótlék nem segélyt helyettesít! A Nagycsaládok Országos Egyesülete és a Konrad Adenauer Alapítvány közös szervezésében rendezett Helyi Szövetség a Családokért Konferencián *Fürész Tünde* országgyűlési képviselő (Fidesz–KDNP) beszélt a kormány tervezett családpolitikájáról. Az előadó hangsúlyozta, hogy a családi pótlék szerepét kell megváltoztatni, a jövőben nem segélyként kell funkcionálnia.

van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez, az önálló életvitelének megteremtéséhez, és pusztán anyagi okokból ne lehessen őt a családjától elválasztani.

Ezzel mindenki egyetért, csakhogy, ha egy szülő nem biztosítja gyermeke iskolába járását, az nem kizárólag anyagi okból történő veszélyeztetettség, ezért a több vagy akár a célzott támogatás sem rendezi ezeket a gyermekeknek a sorsát. Minden fórumon – ahol az ügyfelekkel napi kapcsolatban álló szakemberek részt vettek – felmerült az is, hogy a gyermekek után járó pénzbeli segélyezés, támogatás, kedvezmény nem mindig jut el a gyermekekhez, ezeknek az összegeknek a növelése nem szakítja meg a szegénységi láncot, erre csak és kizárólag a felnövő generáció iskolázottságának biztosítása nyújt kitörési lehetőséget. Ez pedig csak akkor érhető el, ha a gyermek iskolába jár, szakmát tanul.

Kérdés, hogy a szülői kötelesség teljesítését jutalmazzuk-e – de akkor mindenki egyenlő mértékben részesüljön ebből – vagy szankcionáljuk a kötelességteljesítés hiányát.

Egyébként ez utóbbi mindig is megvolt a magyar jogrendszerben, csak éppen az alkalmazása sokszor ellentétes hatást vagy éppen semmilyen hatást nem váltott ki, ezért a gyámhatóságok nem szorgalmazzák. Például a közoktatási törvényben meghatározott kötelezettségek megszegése (közismertebben a tankötelezettség megszegése) szabálysértési eljárást von maga után, de szabálysértési bírság éppen a család anyagi körülményei miatt nem szabható ki. A figyelmeztetésnek – más szankció

kilátásba helyezése nélkül – nincs vizsgatartó hatása sem a szabálysértési, sem a gyámhatósági eljárásban.

A kiskorú veszélyeztetése büncselekmény miatti feljelentés hasonlóan többnyire figyelmeztetéssel zárul, illetve csak a visszaesők esetében szabnak ki büntetést, az eljárás viszont hosszú hónapokig elhúzódik.

A hatályos gyámhatósági eljárásban is egyértelműen szerepel, hogy a szülő nem tekinthető együttműködőnek, ha akadályozza a gyermeke közoktatási alapellátásban való részvételét, tehát emiatt a gyermek védelembe vehető. Csak elvétve fordult elő az általam ismert területen az utóbbi 12 évben, hogy a gyermek családból való kiemelését erre hivatkozva javasolták volna. Ezzel persze nem azt akarom hangsúlyozni, hogy ez lenne az egyetlen megoldás, de az iskolába járás hiányának következményei a gyermek életére nézve nagyon súlyosak, és e felett eszköz hiányában jelenleg kénytelenek vagyunk szemet hunyni, legtöbbször a szülő figyelmeztetésével intézve el a konkrét eseteket.

V. D. 12 éves, anyja egyedül neveli bátyjával és húgával. A gyermek hónapok óta nem jár iskolába, ami miatt az anyja többszöri figyelmeztetésben részesült – eredménytelenül. Az apa a gyermek iránt közömbös, nagyszülő, más rokon nincs, így a gyermek másol történő elhelyezése lehetetlen volt a probléma kezelésére. Végül egy éve javaslat született a gyermek átmeneti nevelésbe vételére. A szakértői bizottság a gyermeket megvizsgálni nem tudta, mert az anyja minden felszólítás ellenére sem vitte el a vizsgálatra. Az ügyintéző személyesen kísérte el több ízben is az iskolába az eljárást a gyermeket, de nélküle később ismét nem ment iskolába. Végül ideiglenes hatállyal a jegyzői gyámhatóság

elhelyezte a befogadó otthonban, és sor került a szakértői vizsgálatára. Átmeneti nevelését nem javasolták, hanem az anyát felhívták a rendszeres iskolába járás biztosítására a védelembe vétel mellett, aki természetesen mindent megígért. Egy év elteltével ismét a gyámhivatal előtt van a gyermek ügye, mert azóta is igazolatlanul hiányzik az iskolából, már a bátyjáról is hasonló derült ki. Az anyja a meghallgatásakor hárít, azzal: én küldöm, de nem akar elmenni. Egyébként otthon van gyese a legkisebbel. A szakértő szerint a gyermek már annyira lemaradt, hogy olyan, mintha értelmi fogyatékos volna, a hiányok pótlására egyre kevésbé van esély. Döntés még nincs.

Nemrégiben egy kisváros roma kisebbségi önkormányzati vezetőjével beszélgettem erről a témáról, mivel ott is gondot jelent, hogy a roma gyerekeknek nagyon sok igazolatlan hiányzásuk van. Az önkormányzati vezető teljes meggyőződéssel kifejtette, hogy a gyermekeknek nem is kell iskolába járniuk, hiszen már 5 éves koruktól a fiúgyermekek együtt járnak az apjukkal, és megtanulják a kenyérkeresetet, amiből élni fognak, a lányok pedig otthon tanulják meg tennivalóikat. Sokkal többet dolgoznak, mint az iskolába járó társaik, ezt kellene tudomásul venni a társadalomnak, és nem erőltetni az iskolát, amiből gyakorlatilag nincs haszna a gyerekeknek. Természetesen az ilyen szélsőséges, évszázadok során rögzült életfilozófia megváltoztatása nem lehet a gyámügy feladata, következményei mégis a gyámügyet terhelik.

Úgy gondolom, hogy a mai helyzet éppen gyermekjogi megközelítésből teszi indokolttá azt az intézkedést, hogy a tankötelezettséget megsze-

Az Európai Szociális Hálózat (ESN) 2007. évi Koppenhágában tartott konferenciáján Botkyrka svéd város önkormányzatának képviselői városuk egyik intézményét, a Csáládi Hálózat Központot mutatták be, ahol a gyermekbántalmazás megelőzésére, illetve megakadályozására koncentrálnak. Felméréseket végezve megállapították, hogy a bántalmazott gyermekek problémái hasonlóak, a legjellemzőbb ezek közül az iskolai lemaradás, amelynek jövőjükre nézve súlyos következményei várhatók.

A Családi Hálózat Központjában megtalálható a Gyermek és Anya Krízisotthon, a Gyermek Központja, a Családi Tanácsadó, az Apák Központja. Intézményeikben pszichológiai segítséget nyújtó szakemberek állnak a gyermekek segítségére. Számunkra igazán új és érdekes volt az Apák Központja, ahol a szakemberek a családon belüli erőszak megelőzését, illetve megoldását az apákkal való foglalkozásra is kiterjesztik.

Svédországban, ha családon belüli erőszak történik, a központ első lépése az, hogy a gyermek egy erős pszichés támogatást kapjon, ezt követi az anyák és a gyermekek biztonságba helyezése, majd ezután következik az elkövető apákkal való foglalkozás.

A központban az erőszakot elkövetett apák foglalkozásokon vesznek részt, amely 17 hétig tartó csoportos és 8 hetes egyéni foglalkozást jelent. Kapcsolatban állnak a rendőrséggel, illetve a büntetés-végrehajtással is, ugyanis ha a bántalmazó apa vállalja a részvételt, akkor nem kell végrehajtani ellene a büntető ítéletet. A bíróság is kötelezheti őket ennek igénybevételére. Ezért alapvetően önkéntesen veszik igénybe ezt a szolgáltatást az apák. 2006-ban 38 apával foglalkoztak.

gő szülőt azzal az egyetlen eszközzel kényszerítse rá a jogalkotó köteletségének teljesítésére, ami kézzelfogható hátrányt jelent számára.

Természetesen az új jogi szabályozás hatásairól csak később lehet beszámolni. Ehhez azonban hozzá kellene igazítani az esélyegyenlőséget biztosító oktatási intézményeket is, hogy a gyermekeknek az iskolában jó legyen a közérzetük, és ne csak kudarcok ériék őket, mert ez a javasolt intézkedés csak így érhet el hosszú távú eredményt.

Bántalmazók és bántalmazottak

Tavaly a gyámhivatalok szakemberei azzal szembesültek, hogy a hozzátartozók közötti erőszakkal kapcsolatos tevékenység koordinációját is hozzájuk telepítették, pedig ez nem is hatósági feladat! A legnagyobb gond mégsem az eljárási szabályok alkalmazásával kapcsolatban jelentkezik, hanem a jogi szabályozás átgondolatlansága, a rendőrség és más szervek közötti feladatok elkülönítésének hiánya és az eszköztelenség okozza a problémát. Ez utóbbi azt jelenti, hogy a gyámhivatali eljárást követően a bántalmazott helyzete nem változik, tényleges segítséget továbbra sem kap senkitől, csak a róla szóló iratok számát gyarapítjuk, illetve a felelősséggel dolgozó gyámügyesek tehetetlenségérzését fokozzuk. A bántalmazó semmilyen hátrányt nem szenved, sőt! Ha nem hajlandó megjelenni vagy együttműködni, akkor sem szank-

cionálható. Ezzel magyarázható az is, hogy noha az ország egész területén jellemző a hozzátartozói erőszak, változó, hogy hány eljárás indul ezzel kapcsolatban. Városunkban sok bejelentés érkezik, így van tapasztalatunk a gondokról és a következményekről is.

A 2010. évi gyámhivatali konferencia kiemelten foglalkozott ezzel a kérdéskörrel, és négy előadó is – más-más aspektusból – bemutatta, elemezte a jogszabályi háttérrel, illetve a gyakorlatot. (Az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési és Áldozatvédelmi Főosztályának vezetője, *Németh Ágnes*, Veszprémből a Városi Gyámhivatal ügyintézője, *Staub Borbála*, a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ vezetője, *Horváthné Kecskés Diána* és a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztályának Család- Gyermek- Ifjúságvédelmi főelőadója, *Péter Katalin*.) Az előadásokat követő hozzászólásokból nyilvánvalóvá vált, hogy a törvény nem átgondolt, így végrehajthatatlan. A gyámhivatalok se embert, se eszközt, de még egyértelmű iránymutatásokat sem kaptak a feladat megoldásához, és hasonló a helyzet a rendőrségnél is.

Ehhez csatlakozott *Péli László*, a Pécsi Városi Ügyészség csoportvezető ügyészenek előadása, amelyben a kiskorú veszélyeztetése bűncselekményének törvényi tényállását, valamint a joggyakorlatot ismertette.

A gyermekek elleni erőszak érinti a hozzátartozói erőszakkal kapcsolatos

GYERMEKVÉDELEM

feladatokat éppúgy, mint a gyermekbántalmazásokkal összefüggő bűncselekmények miatti feljelentéseket is. Ezzel kapcsolatban is komoly dilemmákkal küzdenek a gyámhivatalok, a kiskorú veszélyeztetése vagy a gyermekeket érintő hozzátartozói erőszak kapcsán tett feljelentések túlnyomó többsége a nyomozás megszüntetésével jár, de ha eljut is a vádemelésig, akkor többnyire figyelmeztetéssel zárul. Ezt megerősítette az ügyész előadása is.

A közelmúlt mindenkit felkavaró bűncselekménye – amikor egy apa fegyverkezési céllal agyonverte a gyermekét – rávilágít a gyermekjóléti szolgálatok, a gyámhatósági és a büntetőjogi intézkedések felülvizsgálatának szükségességére abból a szempontból, hogy mennyire képesek megóvni a gyermekeket a bántalmazástól.

Ennek az ügynek hallatán kétely fogalmazódott meg bennem. Hogy is van ez? A tragédia kapcsán kiderült, a család gondozás eredményesnek bizonyult egy agresszív, bántalmazó szülő esetében, ezért a gyermek már korábban kikerült a szakemberek látóköréből, noha magatartási problémákkal küzdött. Vajon mitől, milyen terápiát követően változott meg az apa viselkedése a gyermekkel szemben? Egyáltalán egy rögzült gyermeknevelési attitűdöt hogyan lehet rövid idő alatt véglegesen megváltoztatni, és hogyan lehet megszüntetni egy korábban bántalmazott gyermek sorsának követését, ellenőrzését? Ez az eset is csak megerősítette álláspontomat: felül kellene vizsgálni a vonatkozó jogi szabályozást, és meg kellene tiltani a csá-

Képtünk külföldi internetes illusztráció

lád gondozás vagy a védelemben vétel megszüntetését, ha a családban bántalmazó szülő él.

A másik gondolat, hogy a magyar közgondolkodásba mélyen beleivódott – és a bírói gyakorlat is ezt képviseli –, hogy a szülő nevelési célzattal bántalmazhatja gyermekét. Felháborító volt a sajtóban és szinte minden fórumon annak hangsúlyozása, hogy a gyermek magatartása miatt került sor a verésre. Ezzel mintegy enyhítve az apa felelősségét.

Felháborító az is, hogy még a szakemberek sem ismerik fel a fizikailag bántalmazott gyermek magatartási zavarait, így segítséget sem tudnak neki nyújtani.

A Gyermek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény – amely a magyar jog része – 19. cikkében meghatározza, hogy a részes államoknak meg kell tenniük minden arra alkalmas törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll.

Ezt erősíti a gyermekvédelmi törvényünk is, amely többek között kimondja, hogy a gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyítésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.

El kell érni, hogy ne csak a gyermekjogi, gyermekvédelmi törvények tilták meg a testi fenyítés alkalmazását, hanem a büntetőjogban is jelenjen meg ez a tilalom.

A bántalmazó szülő kezelésére is léteznek külföldi módszerek, amelyeket meg kellene ismerni és át kellene venni.

A gondnokság intézménye

Gyámhivatali szakmai körökben feszült várakozás kísérte az új Ptk. hatályba lépését, mivel a változás több területen is érinti a gyámhivata-

lok hatáskörét. Ilyen részterületek a szülői felügyeleti jogok, az örökbefogadás és a gondnokság intézménye. Az új szabályozás ez utóbbit olyan gyökeresen alakította át, amely a gyakorlati munka nemcsak jogi, de szemléletbeni megváltoztatását is megköveteli.

A hatályba lépés ugyan elhalasztódott, de a félelem, hogy a gondnokoltak személyi és vagyoni érdekvédelmének szabályozása változatlanul marad – jogos.

Az új szabályozás lényege, hogy megszűnik a cselekvőképességet kizáró gondnokság intézménye, azaz a bíróságok csak egyes ügykörökben (pl. egészségügyi ellátás igénybevétele, házasságkötés, laccímbejelentés stb.) korlátozhatják bárkinek a cselekvőképességét, azokat is, akik korábbi szóhasználattal élve „képezhetetlen szellemi fogyatékosok”. A bíróság által meg nem jelölt ügytípusokban mindenki, ők is önállóan járhatnak el. Például, ha a bíróság nem korlátozta a gondnokoltat az ingatlan adásvételrel kapcsolatos döntésben, mert nem volt ingatlanvagyonra, de később örökölt, akkor ezt minden ellenőrzés és jóváhagyás nélkül bárkinek bármilyen áron eladhatja.

A jelenlegi szabályozás szerint azt helyezi a bíróság gondnokság alá, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége hiányzik vagy csökkent. Az új szabályok szerint nem a belátási képességet vizsgálják, azaz hogy megérti-e, amiről döntenie kell, hanem a kommunikációs képességet, azaz, hogy ki tudja-e fejezni akaratát.

Ennek bemutatására egy megtörtént példát idézek, amiből nyilvánvaló, hogy a kommunikáció és a belátási képesség hogyan válik el egymástól:

A bíróság meghallgatta a gondnokoltat a tárgyaláson, a bíró feltette a kérdést: – Tudja-e mit jelent, hogy gondnokság alá kerül, és gondnoka fog majd helyette dönteni. – A válasz: – Van csokid?

Jelenleg a cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló gondnoka a gondnokoltja nevében és helyette eljárhat, ügyeit intézheti a gyámhivatal ellenőrzése, illetve jóváhagyása mellett, amely során azt kell vizsgálni, hogy az intézkedés a gondnokság alá

helyezett személy érdekében áll-e. A cselekvőképességet korlátozó gondnokoltak véleményét a döntéshozatal előtt eddig is ki kellett kérni, ha a gondnokkal ellentétes véleményen volt, a vitában az érdekeinek megfelelően a gyámhivatal döntött.

A jövőben minden ügyben meg kell hallgatni a gondnokoltat függetlenül attól, hogy érti-e a problémát, illetve milyen szinten kommunikál. Az intézményben élő, magát kifejezni nem képes gondnokoltat is, ami rendkívül megnehezíti és meghosszabbíthatja az eljárásokat.

Ezen kívül bevezetik a támogatott döntéshozatal intézményét, ami azt jelenti, hogy ha valaki esetében felmerül a gondnokság alá helyezés szükségessége, de választ magának egy támogatót, akiben megbízik, őt a bíróság kirendelheti számára támogatóként. Ezt követően együttesen járnak el minden ügyben. Ezt a jogintézményt főleg az idősebb emberek esetében képzelik el alkalmazni, ahol nem szükséges a gondnokság alá helyezés, de egyedül már nehézkes az ügyintézés, a döntéshozatal. Ez a támogató bárki lehet, nem csak családtag. A félelmünk csak az, hogy a támogató felett senki nem (a gyámhivatal sem) gyakorol hasonló felügyeletet, mint a gondnok felett, és csak a támogatott kérelmére lehet felmenteni.

Ez semmilyen védelmet nem nyújt az idős embert esetleg támogatóként kihasználó ellen, ezzel megnövelve az úgynevezett csicskáztatás lehetőségét is, ami Magyarországon amúgy is elterjedőben van. Például, ha egy idős és támogatásra szoruló ember bizalmába férkőzik valaki, és kirendeli a bíróság támogatóként, akkor teljesen az ellenőrzése alatt tarthatja az idős ember személyi és vagyoni ügyeit, és ebbe a családnak sem lehet beleszólása, még a felmentése sem lesz lehetséges. Az ő jelenléte nélkül még meghallgatni sem lehet majd a támogatásra szorulót.

A gyámhivatal a gondnok évi rendes elszámoltatása kapcsán hiányt fedezett fel, és felszólította a gondnokot a tételes elszámolásra a gondnokolt pénzével. Ő ennek nem tett eleget. A hivatalban meghallgatták a gondnokság alá helyezett személyt, hogy tisztázzák, és ellenőrizték, hogy a nyugdíját mire költötte a gondnoka, elégedett-e az ellátásával. Természetesen a gondnoka jelenléte nélkül, hogy befolyásmentes képet kaphassanak a helyzetről. Gondnoka a meghallgatás előtt a következő szavakkal hagyta el a helyiséget: – Ha már életbe lépett volna az új Ptk. és támogató lennék, nem küldhetnék ki, és nem hallgathatnák meg a jelenlétem nélkül!

Végül a bíróság nemcsak a gondnokság alá helyezés kérdésében dönt, hanem a gondnokot is ő rendeli ki, ami eddig gyámhivatali hatáskör volt. A gond ezzel az, hogy a bírósági eljárás

a gyámhivatalival ellentétben nem 22 munkanap, hanem hónapokban, sőt nem ritkán években mérhető. A bíróság csak úgy tudja gyakorolni ezt a hatáskörét, ha a gyámhivatal végzi el a szükséges eljárási cselekményeket, tesz javaslatot a gondnok személyére, és a bíróság csak a döntést hozza meg. Ezzel nem csökkent a gyámhivatalok munkája, de leértékelődött. Ráadásul a törvényalkotó nem gondolt az azonnali intézkedést igénylő esetekre, például a gondnok halálára, amikor azonnal kell döntenie, amire a bíróság nem képes.

Az új szabályozást támogatók abból indulnak ki, hogy a gondnokság alá helyezés feleslegesen korlátozza a döntéshozatalban a gondnokoltat, aki az esetek nagy többségében segítséggel önállóan is képes dönteni saját ügyeiben. Véleményük szerint, ha a fogyatékosággal élőket erre nevelik, oktatják, a döntések előtt támogatják, akkor felesleges tudnak majd eljárni, és nem lesz szükség a gondnok önálló eljárására, sőt elég lesz csak támogató kirendelésére. Azt is kifejezésre juttatták, hogy a gondnokság alá helyezés legtöbb esetben káros hatású, és jogfosztottságot eredményez.

Ez minden helyszínen – a konferencián is – nagyon felkavarta az érzelmeiket, és éles szakmai vitát generált minden fórumon.

A gyámhivatali munkatársak nem értettek egyet azzal, hogy a gondnokság intézménye, és az, hogy a gondnok a gondnokoltak nevében járhat el, csak és kizárólag kártékony hatású, azaz csak jogfosztottságot eredményez. Példák sorával bizonyították, hogy e nélkül a védelem nélkül ugyan teljes jogú állampolgárként, de vagyonától és személyi kapcsolataitól megfosztottan élne sok gondnokolt az országban.

Általános vélemény szerint a támogató gondnokság intézménye kiszolgáltatottá teszi a támogatott rászorulókat.

Azzal sem értettek egyet, hogy csak az értelmi fogyatékosággal élők viszonyaiból indul ki a törvénytervezet is, hiszen a gondnokoltak többségét nem ők, hanem a szenvedélybetegek és a pszichiátriai betegek teszik ki, akik esetében nem abban van a megoldás

kulcsa, hogy megtaníttuk őket a joggal való élésre, a döntéshozatalra. Ők rendelkeztek ezekkel a képességgel, hiszen sosem voltak fogyatékosággal élők, de ezen képességeiket betegséjük miatt elveszítették. (Például az alkoholisták el tudja dönteni, hogy eladja-e az ingatlanát, de függősége miatt számára csak az a lényegi kérdés, hogy a vételárból másnap mennyi alkoholt tud vásárolni.)

Ki kell emelni, hogy a gyámhivatali kollégák éppen nem a gondnokoltak érdekeivel ellentétes, hanem azokat védő intézkedéseket szorgalmazznak, ezeket hiányolták az új Ptk.-ból.

Mindenki egyetértett abban, hogy az intézményben elhelyezett vagy akár az otthon élő gondnokoltak ellátásában valóban szükség van szemléletváltásra, és új támogató szolgáltatásokkal, terápiákkal kell segíteni az életkörülményeik javulását, fel kell készíteni őket az önálló döntésekre azokban a kérdésekben, ahol ennek helye van, de ez nem keverhető össze a jogi szabályozással.

Érdekességként hadd említsem meg, hogy az előadásokon mindig szerepel olyan statisztikai adat, amely azt bizonyítja, hogy más országokban – kiemelten Skandináviában – milyen drasztikusan csökkent a gondnokság alá helyezések száma, mióta hasonló szabályozás van életben.

Ezzel kapcsolatban személyes tapasztalatom is van. Szakmai tanulmányúton jártam Norvégiában a 90-es évek elején. Egyik utunk során nagy üres épületeket, kórházakat láttunk. Vendéglátóink elmondták, hogy amióta az egészségügyi ellátáshoz szükséges a pszichiátriai beteg belegegyezése is, ezek a szak-kórházak, gondozó intézmények kiürültek. Ezzel párhuzamosan megsokszorozódott a hajléktalan pszichiátriai beteg vagy fogyatékos emberek száma, akik kilátástalan helyzetben tengődnek az utcákon, mivel senkit nem lehet kezelésre kötelezni. Így ezek ellátására voltak kénytelenek a szakembereket átképezni, akiknek munkája százszor nehezebb és eredménytelenebb, mint korábban.

Csak remélhetjük, hogy az új szabályozás hatálya lépése előtt a szakemberek által kifogásolt jogintézményeknek a felülvizsgálatára valami módon sor kerül.

Purda Zsuzsánna családjogász

Az Észak-Magyarországot sújtó árvíz okozta károk enyhítésére hivatalok, civil szervezetek és egyének ajánlják fel segítségüket. Hogy az erkölcsi és anyagi erőforrások a leghatékonyabban hasznosuljanak, szükség van a tennivalók összehangolására, az átfogó szervezőmunkára. *Pintér Sándor* belügyminiszter és *Navracsics Tibor* közigazgatási és igazságügyi miniszter együttes utasítást adott ki az állami szervek közös együttműködésére annak érdekében, hogy minél szervezettebben és hatékonyabban folytassák a helyreállítással járó feladatokat. A döntés értelmében kormánytisztviselők segítik a borsodi önkormányzatokat, kiemelt figyelemmel Felsőzsolcára. A két miniszter együttesen utasítja az Észak-magyarországi Regionális Államigazgatási Hivatalt, hogy adjon meg minden szakmai segítséget a rendkívüli erőfeszítést igénylő feladatok ellátásához a Borsod megyei önkormányzatoknak. Segítse a kárenyhítéssel, a helyreállítással és az újjáépítéssel kapcsolatos helyi rendeletek megalkotását, a támogatások elosztására vonatkozó döntések előkészítését, ellenőrizze az adományok nyilvántartását és felhasználását, soron kívül intézze az építésügyi hatósági tennivalókat. Fontos feladat hárul az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságra, amely folyamatosan juttatja el az információkat az érintetteknek. Az utasítás értelmében a hivatalok ez irányú munkáját a kormány részéről *Szaló Péter*, a területrendezési és építésügyi ügyekért felelős helyettes államtitkár segíti.

(Forrás: komanyiszovivvo.hu)

Ha bajban van, az ország

Több jogszabályi rendelkezés megváltoztatásával, illetve bevezetésével is segíti a kormány az árvíz miatt fedél nélkül maradt emberek elemi lakhatási feltételeinek biztosítását, valamint a katasztrófa okozta károk enyhítését. Egy önálló programot indít a kormány a középületekben keletkezett árvízkárok helyreállítására – mondta Bakondi György miniszteri biztos, majd hozzátette: ősszel megszülethet egy, a katasztrófavédelmi rendszert érintő törvénycsomag. Illés Zoltán környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi államtitkár szerint az árvízi, belvízi megelőzés, valamint az árvízi védekezés állami feladat, ezért nem volt helyes ezt az önkormányzatoknak átadni.

mány az árvízben megsérült közösségi épületek felújítására. A programot Pintér Sándor belügyminiszter koordinálja. A lakosságot kiszolgáló intézményekről van szó: óvodákról, bölcsődékről, iskolákról, kórházakról. Bakondi György hangsúlyozta: nemcsak a károk rendbehozatala a feladat, hanem egy, a régióra jellemző egységes arculat kialakítása is, neves építésekkel. A *Makovecz Imre* Kossuth-díjas építész által fémjelzett Kós Károly Egyesülés testületileg vállalta a munkát, amelyben igen sok tervező szervezet és építész vesz részt. Bakondi György tájékoztatása szerint ősszel megszülethet egy, a katasztrófavédelmi rendszert érintő törvénycsomag, amellyel lehetővé válik, hogy a már 10 éve fennálló szabályozásokat átalakítsák. Cél a hatékonyság növelése, és az, hogy határozottabbá tegyék a rendszer működését.

Illés Zoltán környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi államtitkár július 22-i rádiónyilatkozata szerint a belvízi, árvízi károk fő oka a klímaváltozás, a sok eső, a szélsőséges időjárás, mely

Károk, tények, kormányzati intézkedések.

Az árvíz okozta károk az eddigi összegzések szerint meghaladhatják a kétszázmilliárd forintot – derült ki a helyreállítást és újjáépítést irányító miniszteri biztos tájékoztatóján, amelyet a veszélyhelyzet kihirdetésében érintett megyék közigazgatási vezetői, polgármesterei és jegyzői előtt tartott. Ezen a fórumon *Bakondi György*, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság vezetője elmondta: a kormány június 30-án hozott döntése alapján megkezdődött a védekezésben részt vett állami szervek személyi kiadásainak pótlása. Ez az összeg 14 milliárd forint, ebből előlegként 9,2 milliárdot már kifizettek. Hozzáteszte: az önkormányzatok igazolt védekezési költségeit, 5,1 milliárd forintot a vis maior alaptól finanszírozzák, 2,4 milliárdot már kifizettek, és a fennmaradó részt is hamarosan kifizetik.

Bakondi György miniszteri biztos arra kérte az önkormányzatok vezetőit, hogy az újjáépítés megkezdéséhez minél előbb hozzák meg a szükséges rendelkezéseket, a különböző, karitatív szervezetektől érkező adományok fajtájáról és szétosztá-

sáról tájékoztassák a lakosokat. Szólt arról is, hogy a Felsőzsolcát ért árvíz miatti büntetőfeljelentés jogi eljárása nem állja útját az újjáépítés megkezdésének. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében ötmilliárd forint értékű önálló programot indít a kor-

Az árvíz miatt 37 település 317 lakóháza semmisült meg (azóta ez a szám 350 fölé emelkedett) vagy vált életveszélyessé. Az elemi lakhatás feltételeinek biztosítására 3 milliárd 176 millió forintot ad a kormány, de a támogatás igényléseinek külön feltételeket szabtak, és annak összegével tételesen el kell számolni. A magántulajdonokban keletkezett károk megtérítése nem vonatkozik az ingóságokra, melléképületekre vagy életvitelszerűen nem lakott ingatlanokra, esetleg az árvíz okozta károk kihatásaira. Egy tulajdonos csak

hazánkat is elérte. Tudomásul kell vennünk azt a tényt, hogy Magyarország a Kárpát-medence vízgyűjtője, minden víz ide folyik le. Véleménye szerint nem volt helyes az árvízi, belvízi megelőzés, az árvízi védekezés állami feladatát az önkormányzatoknak átadni. A vízügynek állami feladatnak kell lennie. Az

egész országra és az egyes településekre vonatkozóan védekezési tervet kell készíteni, és ki kell dolgozni a megelőzés, a csapadékvíz-elvezetés összefüggő rendszerét is. Az árvízvédelemre biztosított évi egymilliárd forintból nem oldható meg a feladat, a megelőzésre is sokkal többet kell az államnak biztosítania. A

Budapesti Műszaki Egyetem illetékes tanszéke 2000-ben a Tiszára tervet dolgozott ki, amely szerint nemcsak a gát a megoldás, nagy hiba az erdők kivágása. Javaslatuk például a víz kivezetése, vagyis a fokgazdálkodáshoz való visszatérés (a fokgazdálkodás, mint a hagyományos ártéri gazdálkodás kulcseleme).

egy ingatlanra igényelhet támogatást, és annak építési engedéllyel kellett épülnie, vagy fennmaradási engedéllyel kellett rendelkeznie. Ahhoz, hogy a fedél nélküli maradt emberek lakhatását a lehető leggyorsabban megoldják, a kormány előterjeszti az építési és az illetéktörvény módosítására vonatkozó javaslatát.

Szaló Péter területrendezési és építésügyi helyettes államtitkár elmondta: a kormány javaslata szerint illetékmentesen, egyszerűsített eljárással adnák ki az építési és bontási engedélyeket az újjáépítésre váró ingatlanokra. A polgármesterek – szakvélemény alapján – kezdeményezhetik új építési területek kijelölését, és a gyorsított eljárással a területen 15 napon belül megkezdődhet az építkezés, nem kell megvárni az esetleges felbontás miatti döntés jogerőre emelkedését.

Az önkormányzatoknak kötelező lesz csapadékelvezetési-rendszereket építeni. A bontási és építési engedélyt egyszerre adhatják meg, és az épület használatbavételi engedélyt már akkor megkaphatja a tulajdonos, ha legalább egy helyiség lakható, és a tisztálkodási lehetőségek biztosítottak. A végleges lakhatási engedély megszerzésére két év áll majd rendelkezésre – ismertette a javaslatot a helyettes államtitkár.

Jogsabályi változások

A jogszabályok módosításának célja az országot érintő és a kihirdetett veszélyhelyzet folytán bekövetkezett építménykárok felszámolása és elhárítása, továbbá azoknak az azonnali kormányzati intézkedéseknek a bevezetése, amelyek az elkövetkezendő helyreállítási feladatok, valamint az épületek újjáépítésének, helyreállításának építészeti-műszaki előkészítését, engedélyezését és megvalósítását szolgálják. A szabályozást egy hosszabb távú intézkedéscsomagnak kell (II. ütemként) követnie, amely a veszélyhelyzet megelőzése, illetve hatásának mérséklése érdekében szükséges intézkedéseket fogja majd tartalmazni. Új kormányrendelet megalkotására is sor került, ennek részleteit Szaló Péter helyettes államtitkár sajtótájékoztatón ismertette. Az elfogadott és augusztusban kihirdetésre kerülő új kormányrendelet a kihirdetett veszélyhelyzet folytán bekövetkezett építménykárok helyreállításával összefüggő, engedélyezési és kötelezési eljárásokról, tervdokumentáció tartalmi követelményeiről, kivételes tervpályázati és tervtanácsi szabályokról, továbbá az építőipari kivitelezési tevékenység bejelentésének eltérő szabályairól szól.

A fenti rendeletnek társadalmi és gazdasági hatása is van, mégpedig az újjáépítések felgyorsítása, és az eljárási terhek minimálisra csökkentése (pl. az eljárásokért nem kell illetéket és igazgatási-szolgáltatási díjat fizetni).

Az árvízi cikkeket szerkesztette: Zábránszkyne Pap Klára

